AVFALLSPLAN 2026 – 2037

FÖR

BENGTSFORS, DALS-ED, FÄRGELANDA OCH MELLERUD

BENGTSFORS ENERGI AB

BENGTSFORS KOMMUN

DALS-EDS KOMMUN

MELLERUDS KOMMUN

Färgelanda Kommun

SAMRÅDSVERSION

Förord

Samverkan mellan de fyra kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud är viktigt för att uppnå en långsiktigt hållbar avfallshantering. Redan tidigare samarbetar kommunerna med ett gemensamt miljö- och energikontor. Sedan 2013 samverkar kommunerna genom gemensamma avfallsföreskrifter och gemensam upphandling av avfallsinsamling.
Avfallsplanen är vårt verktyg för att styra mot en hållbar resurshantering. Avsikten med samverkan i den nya planen är att skapa samsyn inom avfallsområdet och på de olika utmaningar som avfallsområdet bär med sig. Vidare bör detta underlätta avfallsinsamlingen och miljötillsynen relaterad till avfall inom kommunerna. På så sätt kan olika insatser och hantering av uppkomna problem samordnas och detta kan ge synergier och effektivare resursutnyttjande.
Under arbetets gång har tjänstemän från våra fyra kommuner tillsammans med Dalslands Miljö och Energiförbund arbetat med att ta fram en gemensam avfallsplan.

Sammanfattning

Varje kommun ska ha en avfallsplan som ska fastställas av kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Innehållet i avfallsplanen styrs av lagstiftning och ska ta hänsyn till nationella, regionala och lokala strategier och mål som berör området. Avfallsplanen utgör ett strategiskt viktigt dokument för kommunerna ur miljö- och resurshushållningssynpunkt. Avfallsplanen innehåller även ett antal uppgifter om förutsättningar i kommunerna, insamlade mängder avfall, anläggningar som finns för hantering av avfall, hur hänsyn tas till avfallsområdet vid fysisk planering med mera.
Kommunerna och Dalsland Miljö och Energiförbund har enats om ett gemensamt syfte med avfallsplanen. De har också enats om en gemensam vision

Miljöbedömning av planen visar att den inte har någon negativ miljöpåverkan på omgivningen. Snarare bidrar den till uppfyllnad av flera miljökvalitetsmål. Planen har ställts ut och berörda myndigheter, fastighetsinnehavare samt andra identifierade intressenter har bjudits in till samråd innan planen antogs i respektive kommunfullmäktige.

Innehåll

1. Inledning **4**

1.1 Bakgrund 4

1.2 Syftet med avfallsplanen 5

1.3 Målgrupp 5

1.4 Metod 5

2. Läsanvisningar **6**

2.1 Förkortningar 6

2.2 Läsanvisning på aktivitetslistor 6

3 Process för avfallsplanen **7**

3.1 Utställning och samråd 7

3.2 Uppgifter till Länsstyrelsen 7

4. Avfallsplanens koppling till miljö och hållbarhetsmål **7**

4.1 Agenda 2030 och de globala målen 7

4.2 EU:s avfallspaket och handlingsplan för cirkulär ekonomi 8

4.3 Nationella mål 8

4.4 Regionala planer och program 9

4.5 Kommunala planer och program 9

5 Fokusområden och mål **10**

5.1 Vision 10

5.2 Fokusområde 1 10

5.3 Mål för fokusområde 1 10

5.4 Fokusområde 2 11

5.5 Mål för fokusområde 2 12

6. Styrmedel **13**

6.1 Inledning 13

6.2 Avfallsföreskrifter 13

6.3 Avfallstaxa 13

6.4 Kommunikation 13

6.5 Upphandling 14

6.6 Fysisk planering 14

6.7 Tillsyn 14

Bilagor

Bilaga 1 Omvärldsbevakning och lagstiftning

Bilaga 2 Nulägesbeskrivning av avfallshantering

Bilaga 3 Översiktsplaner, framtida insamlingssystem och anläggningar

Bilaga 4 Uppföljning av tidigare avfallsplaner

Bilaga 5 Miljöbedömning av avfallsplanen

Bilaga 6 Redogörelse för utställning och samråd

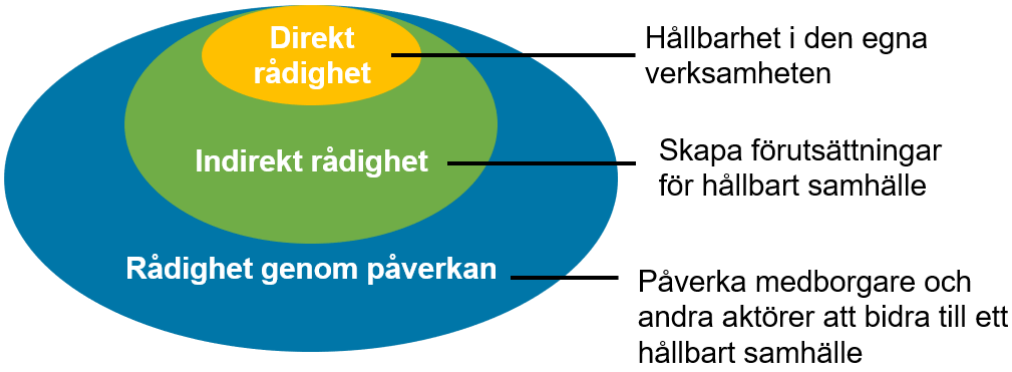
Bilaga 7 Sammanställning till Länsstyrelsen

1. Inledning

Denna avfallsplan ska blicka framåt och leda arbetet mot ett samhälle där vi ser resursflöden som cirkulära, där eventuella avfall tas om hand så att de gör nytta och där hänsyn tas till framtida generationers väl. Alla kommuner ska ha en uppdaterad avfallsplan där det tydligt framgår hur man förebygger, hanterar avfall och arbetar mot nedskräpning.

För avfallsplaner finns det tydliga krav i lagstiftning både i Miljöbalken och i naturvårdsverkets föreskrifter. Dessa styr innehåll och utformning till viss del, i övrigt är det upp till kommunen att utforma avfallsplanen. Detta är ett sätt för kommunerna att bidra till de nationella, regionala och lokala miljö- och klimatmålen.

Dokumentet vägleder, styr och tydliggör mål och åtgärder i frågor där kommunen har rådighet i olika grad.

Figur 1 Kommunens rådighet kan delas in i tre kategorier: direkt rådighet, indirekt rådighet och rådighet på omvägar eller genom påverkan.

1.1 Bakgrund

Avfallsplanen utgör ett strategiskt viktigt dokument för kommunerna ur miljö- och resurshushållningssynpunkt. I planen fastslår kommunfullmäktige i respektive kommun de övergripande och detaljerade mål som ska gälla för avfallshanteringen i kommunen.

Avfallshanteringen är en viktig del av samhället och påverkar infrastruktur, människors hälsa samt miljön. Avfallsplanen är ett kommunalt styrdokument som påverkar och påverkas av andra kommunala planer och program.

Enligt bestämmelserna i miljöbalkens ska varje kommun ha en gällande avfallsplan. Innehållet i planen regleras i Naturvårdsverkets föreskrifter om innehåll i en kommunal avfallsplan. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner ska avfallsplanens mål och åtgärder utgå från de nationella miljökvalitetsmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Det ställs också krav på att en avfallsplan ska innehålla mål och åtgärder för att begränsa och åtgärda nedskräpning, samt att det av planen ska framgå vilka styrmedel som avses användas för att nå avfallsplanens mål samt vilka åtgärder som ska genomföras.

Avfallsplanen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering renhållningsordning för kommunen.

Enligt avfallsförordningen ska uppgifterna i en avfallsplan ses över minst vart fjärde år och uppdateras vid behov.

Avfallsplanen ger en bild av avfallshanteringen i kommunen och berör såväl kommunen som organisation som medborgare och andra aktörer inom kommunens geografiska område.

Denna avfallsplan ersätter den tidigare gemensamma framtagna avfallsplanen 2018–2025.

1.2 Syftet med avfallsplanen

Syftet med den nya avfallsplan är att skapa en hållbar resursanvändning där avfall förebyggs, material och produkter stannar längre i kretsloppet och det avfall som ändå uppstår ses som en resurs och omhändertas på rätt sätt.
Avfallsplanen ska långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle–genom att förebygga avfall, öka återanvändningen och materialåtervinningen samt minska avfallets miljö- och klimatpåverkan

Avfallsplanen är ett verktyg för att möta samhällets krav inom området

1.3 Målgrupp

Avfallsplanen berör alla som bor eller är verksamma i Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud och Färgelanda kommuner – det vill säga både kommunala förvaltningar med bolag och kommunens invånare, företag samt föreningar/organisationer. Avfallsplanen riktar sig dock främst till politiker och tjänstepersoner i den kommunala verksamheten. De har ett stort ansvar att föregå med gott exempel, vara föregångare samt att samarbeta med olika aktörer. För att nå målen kommer det att krävas engagemang och att alla bidrar utifrån sina förutsättningar. I avfallsplanen hittas inspiration om vilka sätt det går att bidra med. Det är tillsammans som målen nås.

1.4 Metod

Vid framtagning av denna avfallsplan har representanter från samtliga fyra kommuner deltagit tillsammans med Dalslands Miljö och Energiförbund. Arbetet organiserades i en arbetsgrupp bestående av tjänstemän och politiskt utvalda representanter, där tjänstemännen har stämt av med de politiska representanterna från varje enskild kommun.

2. Läsanvisningar

Avfallsplanen består av ett huvuddokument med tillhörande bilagor. Huvuddokumentet fokuserar på vision, mål och åtgärder. I huvuddokumentet beskrivs också hur respektive mål ska följas upp och nyckeltal kopplat till målen. Åtgärder kopplat till mål och övergripande fokusområden listas i aktivitetslistor (beskrivs ytterligare i avsnitt 2.2).

2.1 Förkortningar

Nedan beskrivs förkortningar som används i texten.

DMEK	Dalslands Miljö- och Energikontor
FA	Farligt avfall
LIP	Lättillgänglig insamlingsplats
ÅVC	Återvinningscentral
ÖP	Översiktsplan

2.2 Läsanvisning på aktivitetslistor

I avsnitt 5.3 och 5.5 listas åtgärder i aktivitetslistor. Nedan följer beskrivning av de rubriker som används i aktivitetslistorna.

Mål	Beskrivning av de aktiviteter som avses utföras
Uppföljningsmått	**Genomfört/ej genomfört**
Åtgärder	Beskriver de åtgärder med vilka aktiviteten ska genomföras Exempel på Åtgärder: ● Administrationsåtgärder ● Information ● Avfallsföreskrifter ● Utformning (miljöstyrning) av avfallstaxa ● Tillsyn ● Fysisk planering ● Upphandling
Ansvarig	Beskriver vem som huvudsakligen är ansvarig för genomförande (observera att flera enheter och personer kan vara involverade)

3 Process för avfallsplanen

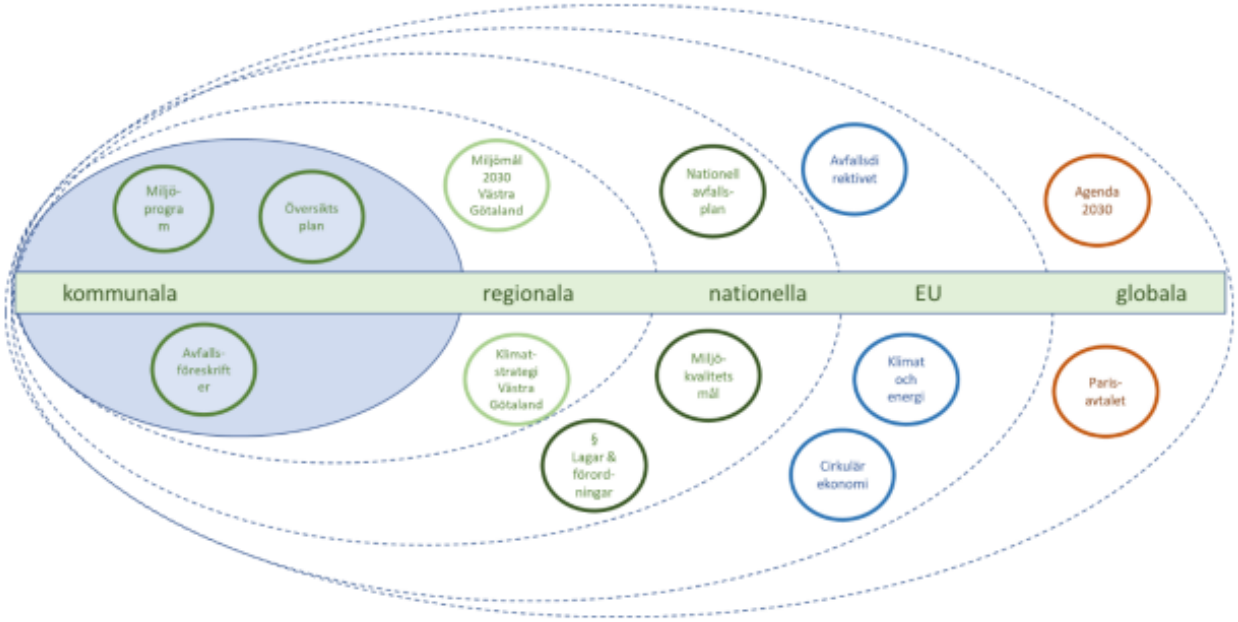
3.1 Utställning och samråd

Avfallsplanen har ställts ut och gjorts tillgänglig för samråd i enlighet med miljöbalken 15 kap 42 §. Hur detta har genomförts och vilka aktörer som varit delaktiga beskrivs i Bilaga 6.

3.2 Uppgifter till Länsstyrelsen

Efter att avfallsplanen antagits i respektive kommun kommer kommunerna att skicka uppgifter till Länsstyrelsen avseende datum för antagande, sammanställning av mål, åtgärder och styrmedel, resultat från uppföljning av föregående plan (Bilaga 4) samt uppgifter om nedlagda deponier (Bilaga 7). Detta i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner.

4. Avfallsplanens koppling till miljö och hållbarhetsmål

Figur 2 Lokala, regionala, nationella och globala mål, lagar m.m. som berör avfallsplanens målområden.

4.1 Agenda 2030 och de globala målen

De globala målen är en del av Agenda 2030, en överenskommelse mellan FN:s medlemsländer som syftar till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa, samt att lösa klimatkrisen.

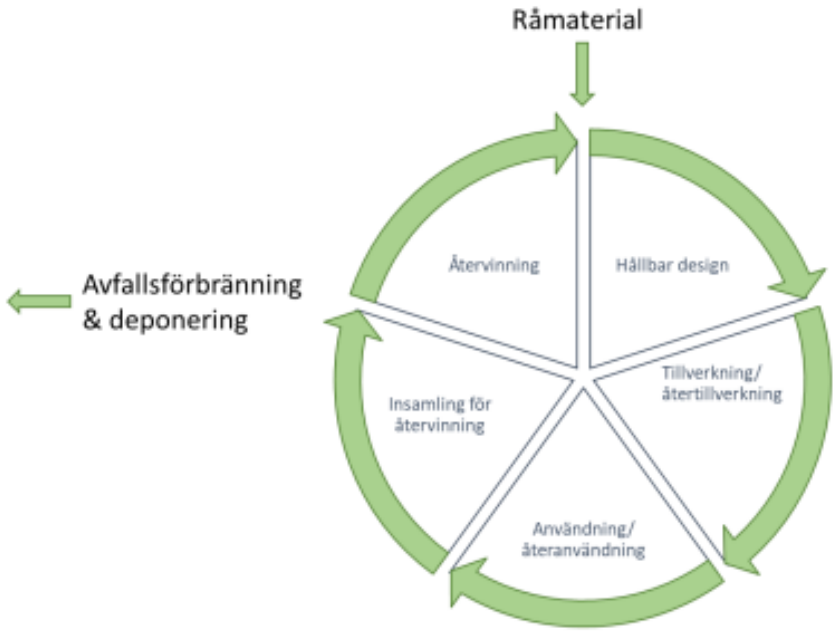
På en övergripande nivå kopplar avfallsplanens mål till flera av de globala målen.

Figur 3 De globala målen som avfallsplanen har koppling till.

4.2 EU:s avfallspaket och handlingsplan för cirkulär ekonomi

På EU-nivå finns kopplingar till EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi och avfallspaketet, där bland annat avfallsdirektivet ingår. Handlingsplanen för cirkulär ekonomi innehåller initiativ för att påverka produkters hela livscykel, från produktion och design till avfall, återbruk och återvinning. Förutom avfallsdirektivet omfattar avfallspaketet direktiv om förpackningar och förpackningsavfall, deponering av avfall, el-avfall, batterier, uttjänta fordon, textil med mera.

Figur 4 Övergång från linjär till cirkulär ekonomi.

Figur 5 EU:s Avfallstrappan eller ”Avfallshierarkin”

4.3 Nationella mål

På nationell nivå kopplar avfallsplanens mål till de nationella miljökvalitetsmålen och då i första hand till Giftfri miljö, God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan och Generationsmålet. Hav i balans och levande kust och skärgård påverkas också.

Sveriges avfallsplan och det förebyggande programmet "Att göra mer med mindre" beskriver avfallsarbetets inriktning, men innehåller inga specificerade mål

Figur 6 De nationella målen som avfallsplanen har koppling till, Giftfri miljö, God bebyggd miljö, begränsad klimatpåverkan, generationsmålet och Hav i balans och levande kust och skärgård.

4.4 Regionala planer och program

Regionala planer och program av relevans för avfallsplanen:

- Klimat 2030 Västra Götaland ställer om
- Regionala miljömål Västra Götaland

4.5 Kommunala planer och program

Kommunala styrdokument av relevans för avfallsplanen:

- översiktsplaner
- renhållningsförskrifter
- miljörelaterade styrdokument

5 Fokusområden och mål

5.1 Vision

För framtidens avfallshantering har kommunerna följande vision:

Avfallshanteringen i de fyra Dalslandskommunerna bidrar till ett hållbart samhälle. Avfallshanteringen är serviceinriktad vilket innebär att alla aktörer och invånare i kommunerna förstår och bidrar till att det avfall som uppstår ska hanteras som en resurs.

I avfallsplanen finns två fokusområden med tillhörande mål och aktiviteter:

Fokusområde 1:

Avfallet i kommunerna ska inte vara farligt för människors hälsa eller miljö

Fokusområde 2:
Vi ska högre upp i avfallstrappan!

Till dessa fokusområden har mål och aktiviteter kopplats. Målen syftar inte till att uppfylla fokusområdena i sin helhet utan anger vad kommunerna särskilt kommer att prioritera inom avfallsplanens livslängd. Specifika mål och aktiviteter benämns vidare i avsnitt 5.3 och 5.5.

5.2 Fokusområde 1

Avfallet i kommunerna ska inte vara farligt för människors hälsa eller miljö

Avfallshanteringen kan påverka hälsa och miljö på flera olika sätt. Det är angeläget att farligt avfall samlas in separat så att det inte hamnar bland det övriga hushållsavfallet eller spolas ner i avloppet.

Nedskräpning i naturen och på allmänna platser ska också motverkas. Nedskräpning kan t.ex. vara skrotbilar, dumpning av avfall, fimpar och nedskräpning vid återvinningsstationer.

5.3 Mål för fokusområde 1

Mål 1				
Nr	Mål	Uppföljningsmått	Åtgärd	Ansvarig
1.1	Gemensamma informationsinsats-er med fokus på att sortera ut FA och förebygga innehavet av FA genom smart konsumtion	Genomfört/ej genomfört	Information	Avfallsenhet, Informationsansvarig
1.2	Samarbete med samt stöd och information till butiker om		Information Tillsyn	Avfallsenhet DMN

	mottagande av elektronikavfall			
1.3	Informera på respektive kommuns hemsida om hur anmälningar ska tas emot		Information	Kommunikatör
1.4	Årliga/Löpande möten med upphandlad entreprenör.		Admin	Avfallsenhet
1.5	Upprätta åtgärdsplaner för nedlagda deponier med riskklass 1 och 2 i kommunerna.	Genomfört/ej genomfört	Admin Tillsyn	DMN
1.6	Översyn av riskklassning av nedlagda deponier samt ställningstagande för respektive deponi om fortsatta åtgärder	Genomfört/ej genomfört	Tillsyn	DMN Berörd kommun
1.7	Ta med avfallshanteringen i beaktande vid detaljplanering genom exempelvis upprättande av rutiner	Genomfört/ej genomfört	Fysisk planering	Planenhet

5.4 Fokusområde 2

Vi ska högre upp i avfallstrappan!

En effektiv återvinning sparar både material och energi. Avfallstrappan är grunden för avfallshanteringen i de fyra Dalslandskommunerna och är även lagstadgad i Miljöbalken för hur avfall ska hanteras i Sverige.

I första hand ska avfallsmängden minskas – genom förbättrade produktionsmöjligheter och förändrade konsumtionsmönster. För Dalslandskommunerna tror vi att detta sker främst genom ändrade konsumtionsvanor- vilket innebär att invånarna i kommunerna behöver påverkas och kravställning inom kommunens upphandlingar.

I andra hand, om avfall trots det uppstår ska det hanteras genom återanvändning av exempelvis inventarier i och mellan kommunerna.

I tredje hand materialåtervinning.
I fjärde hand energiåtervinning.
Som allra sista utväg deponering.

Det innebär att det avfall som uppstår ska hanteras så att mesta möjliga miljönytta från avfallet erhålls.

5.5 Mål för fokusområde 2

Mål 2				
Nr	Mål	Uppföljningsmått	Åtgärd	Ansvarig
2.1	Information på hemsidorna om hur avfallsmängderna kan minskas. Informationen ska fokusera på hur beteenden kan förändras genom återkoppling och agerande samt kunskapsökning – samma information hos alla kommuner	Genomfört/ej genomfört	Information	Kommunikatör
2.2	Genomföra ett projekt i skolor, vård och omsorg med fortsatt fokus på matsvinn	Genomfört/ej genomfört	Information Upphandling	Kostchef och berörda enheter i organisationerna
2.3	Besöka skolor (4:e klass) information/föreläsning och ev studiebesök för skolelever på ÅVC	Genomfört/ej genomfört	Läroplan	Avfallsenhet Utbildning
2.4	Ställa krav på avfallsbehandling till biogas av matavfall vid upphandling av nästa renhållnings-entreprenad	Genomfört/ej genomfört	Admin Upphandling	Avfallsenhet Upphandling
2.5	Gemensam informationsaktivitet för våra hemsidor, så att vi har likartad information gällande hantering av kommunalt avfall.	Genomfört/ej genomfört	Information Admin Taxa	Avfallsenhet Kommunikatör
2.6	Genomföra en kundundersökning för en avstämning om kunderna är nöjda med servicenivån, medskick via fakturering eller annat.	Genomfört/ej genomfört	Information	Avfallsenhet
2.7	Årligen genomföra plockanalyser		Upphandling	Avfallsenhet
2.8	Återbruk: Kommunerna arbetar internt och ut mot medborgarna med att förbättra förutsättningarna för och öka kunskapen om återbruk.		Information	Avfallsenhet och andra berörda verksamheter.

6. Styrmedel

6.1 Inledning

Här beskrivs styrmedel som kommunerna avser att använda för att nå målen i avfallsplanen

6.2 Avfallsföreskrifter

Kommunerna beslutar om avfallsföreskrifter. I föreskrifterna står vilket ansvar och vilka skyldigheter olika aktörer har och de innehåller bestämmelser om hur avfallet ska sorteras, förvaras och hämtas. Föreskrifterna är en del av det juridiska stödet vid genomförande av avfallsplanens åtgärder.

I föreskrifterna anges till exempel regler om matavfallsinsamling, som kommunerna har.

6.3 Avfallstaxa

Avfallstaxan finansierar avfallshanteringen i respektive kommunen och följer självkostnadsprincipen. Taxan är ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka fastighetsägares och verksamhetsutövares val av tjänster.

Kommunerna har miljöstyrande avfallstaxa, där avgifterna tas ut så att återanvändning, återvinning eller annan miljövänlig avfallshantering stimuleras samt för att främja en effektiv hämtning.

Avfallstaxa kommer att fortsätta anpassas till förändrade krav så som miljömål och lagstiftning.

6.4 Kommunikation

Information om avfall ska vara tillgänglig, begriplig och förtroendegivande. Kommuninvånarna ska känna att avfallshanteringen är effektiv, servicenivån är god och att de kan bidra till att minimera avfallets miljöpåverkan tillsammans med kommunen.

Alla kommuner har ett lagstadgat ansvar för information om både sådant avfall som omfattas av kommunalt renhållningsansvar och för vissa typer av avfall som omfattas av producentansvar. Kommunerna ska informera både om hur avfall ska sorteras, om tillgängliga insamlingssystem och om förebyggande av avfall.

Miljökommunikation är ofta svårt och komplex och syftar till både en attityd- och beteendeförändring, och det tar tid att få genomslag. Avfallsfrågorna präglas av att hushåll och verksamheter förväntas ändra attityd och därmed även sitt beteende.

För att nå en beteendeförändring är det viktigt med enkelhet och tillgänglighet i insamlingssystemet för att få invånarna att göra på rätt sätt.

Exempel på informations- och kommunikationskanaler som används inom avfallshanteringen i kommunerna är:

- Utskick med information om avfallshanteringen - direktutskick
- Kommunernas webbplatser
- Annonsering i lokalpress

Flera aktiviteter i avfallsplanen handlar om information, utbildning och kommunikation, bland annat om förebyggande av avfall, återanvändning av produkter och nedskräpning

6.5 Upphandling

Kommunerna har stora möjligheter att påverka genom offentlig upphandling och offentliga inköp. Upphandling är ett viktigt styrmedel. Genom att ställa miljökrav i upphandlingar kan kommunerna både påverka miljöbelastning och resurshushållning inom den egna verksamheten, inspirera andra organisationer att ställa liknande krav och motivera utveckling. Kommunerna kan också ha rutiner för avfallsförebyggande arbete i samband med inköp och upphandling, vilket i sig kan bidra till återanvändning och att aktivt förebygga avfall och dess farlighet.

Genom att göra gemensam upphandling blir kommunerna tillsammans en starkare beställare.

6.6 Fysisk planering

En väl fungerande avfallshantering är ett allmänt intresse och finns därför med i den fysiska planeringen. Det kan gälla fastighetsnära platser för källsortering, återvinningscentraler och avfallsanläggningar.

I detaljplaner regleras markens lämplighet för en viss användning mer i detalj. I arbetet med att ta fram en detaljplan ska avvägningar göras mellan allmänna och enskilda intressen, vilket bland annat innebär att möjligheterna till att ordna avfallshämtning kan behöva utredas.

I byggandet av det hållbara samhället är avfallshanteringen en del av den grundläggande infrastrukturen. Fysisk planering är därför ett viktigt styrmedel för att nå avfallsplanens mål om förebyggande, återanvändning och återvinning av avfall. Det sker genom att säkerställa att det finns ytor och utrymmen för avfallssortering inom byggnader och på fastigheter. I den fysiska planeringen behöver hänsyn också tas till att hämtning och transport av avfall ska kunna ske på ett säkert sätt för både hämtningspersonal, boende och andra som vistas i området.

För att inte alla kommuninvånare ska behöva använda bil för att lämna grovavfall och saker som kan återanvändas, behöver fler alternativ till de traditionella grovsopsrummen och återvinningscentralerna utvecklas. Det kan exempelvis vara upphandling av en mobil återvinningscentral. Även vid sådana avlämningsplatser bör det finnas plats för att sortera ut och lämna saker till återbruk, i samarbete med second-hand-verksamhet i kommunal eller privat regi. Det är viktigt att varje planprocess som berör bostäder tar hänsyn till möjligheter att lämna grovavfall och produkter som kan återanvändas, nära bostaden eller på platser som kan nås med andra färdmedel än bil. När mobil lösning ska användas behöver det planeras in platser där sådan insamling kan ställas upp tillfälligt.

I den fysiska planeringen tas avfallshantering med i de detaljplaner där det behövs, till exempel i planer för ny bebyggelse. Kommunernas avfallsverksamheter är remissinstanser för exempelvis detaljplaner och bygglov i respektive kommun och bistår i övrigt med råd när behov uppstår.

Det ska vara lätt för kommuninvånare att sortera. Insamlingen ska kunna ske på ett säkert sätt och med god arbetsmiljö.

6.7 Tillsyn

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn och ser till att avfallshanteringen i verksamheter lagar och föreskrifter. Tillsynen är ett viktigt verktyg för att påverka hanteringen av avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar.